

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Волинський національний університет імені Лесі Українки
Географічний факультет
Кафедра фізичної географії

СИЛАБУС
обов'язкової навчальної дисципліни

ГІДРОГРАФІЯ УКРАЇНИ

підготовки _____бакалавра_____

спеціальності 103 Науки про Землю,

освітньо-професійної програми Гідрологія

Силабус навчальної дисципліни «Гідрографія України» підготовки бакалавра, галузі 10 Природничі науки, спеціальності 103 Науки про Землю, за освітньо-професійною програмою Гідрологія.

Розробник: Стельмах В.Ю., ст. викл. кафедри фізичної географії, к.г.н.

Силабус навчальної дисципліни затверджений на засіданні кафедри фізичної географії

протокол № 1 від 30.08.2021 р.

Завідувач кафедри:

проф. Фесюк В. О.

I. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітня програма, освітній рівень	Характеристика навчальної дисципліни
Денна форма навчання	Галузь знань <u>10 Природничі науки</u> Спеціальність <u>103 Науки про Землю</u> Освітня програма <u>Гідрологія</u> Освітній рівень: бакалавр	Обов’язкова
Кількість годин/кредитів 120 год./ 4 кредити		Рік навчання – 3
		Семестр – 5
		Лекції – 28 год.
		Практичні (семінари) – 26 год.
		Лабораторні – 0 год.
ІНДЗ: нема		Самостійна робота – 58 год.
		Консультації – 8 год
		Форма контролю: <u>екзамен (5 семестр)</u>
Мова навчання		Українська

II. Інформація про викладача

Викладач	Стельмах Валентина Юріївна
Науковий ступінь	Кандидат географічних наук
Вчене звання	-
Посада	Старший викладач кафедри фізичної географії
Профайл	https://wiki.vnu.edu.ua/wiki/Стельмах_Валентина_Юріївна
Телефон	+380961130329
e-mail	stelmakh.valia@vnu.edu.ua; stelmakh.valia@gmail.com
Дні занять	http://194.44.187.20/cgi-bin/timetable.cgi?n=700
Консультації	Очні консультації: 2 академічні години кожену середу 13.25-14.45, аудиторія С-618

III. Опис дисципліни

1. Анотація курсу

Навчальна дисципліна «Гідрографія України» належить до обов'язкових дисциплін, яка вивчає особливості гідрографічної сітки України, поверхневі води (річки, озера, болота, штучні водойми), їх просторове поширення, режим та особливості господарського використання.

2. Пререквізити:

- гідрологія (знання природних вод Землі та гідрологічних процесів);
- гідроекологічний моніторинг (здатність оцінювати стан водних об'єктів з погляду збереження структури і функціонування особливостей усієї екосистеми);

– гідрохімія (здатність якісно і кількісно оцінювати хімічний склад, закономірності його формування і використання природних вод з урахуванням технологічних факторів, пов'язаних з проблемами раціонального використання, охорони та відтворення водних ресурсів);

– еколого-правові основи водного господарства України (здатність орієнтуватися у чинному водному законодавстві, застосовувати теоретичні знання у практичному житті; навички роботи з нормативно-правовими актами у галузі водного права, правильно застосовувати правові норми у виробничо-службовій діяльності);

– водокористування і кадастр вод (знання основних напрямів використання, державного обліку водних ресурсів, блоку і основних принципів в управлінні водними ресурсами, основних проблем водозабезпечення і водокористування, проблем збалансованого раціонального комплексного використання, збереження, охорони та відтворення водних ресурсів у національному господарстві).

– геоморфологія та палеогеографія (знання основних форма рельєфу та характеру тектонічної будови території, їх роль у формування гідрографічної сітки, характеру течії та будови річкової долини, знання особливостей походження озерних улоговин тощо).

– метеорологія та кліматологія (знання про кліматичні особливості території, вплив характеру випадання опадів на формування режиму річки, переважаючого типу живлення, особливостей термічного режиму водних об'єктів тощо).

Постреквізити: гідрометрія, раціональне використання та охорона водних ресурсів, водні ресурси України, управління водними ресурсами, водогосподарські розрахунки, курсова робота з гідрографії України.

3. Мета вивчення дисципліни – вивчення конкретних водних об'єктів, їх режиму і господарчого значення, а також визначати їх зв'язок з географічними умовами територій.

Основними **завданнями** навчальної дисципліни є: формування у студентів необхідних знань про основні правила, закономірності, властивості гідросфери та умови формування гідрографічної мережі на території України; формування у студентів необхідних знань про основні методи визначення і терміни пов'язані з дослідженням, використанням та регулюванням водних ресурсів; формування умінь визначати основні параметри водного об'єкту та складати водогосподарські та гідрографічні описи річок та водойм, використовуючи картографічний матеріал, дані режимних спостережень; формування умінь визначати ступінь забезпеченості регіону водними ресурсами та характер їх зміни під впливом господарської діяльності, шляхом аналізу гідрологічної та гідроекологічної ситуацію в межах водозбірного басейну; формування умінь первинної обробки і зберігання гідрологічної інформації.

4. Результати навчання (компетентності)

До кінця навчання студенти набудуть такі компетентності:

Інтегральна

Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у професійній діяльності предметної області наук про Землю або у процесі навчання із застосуванням сучасних теорій і методів дослідження природних та антропогенних об'єктів та процесів із використанням комплексу міждисциплінарних даних та за умови недостатності інформації.

Загальні

ЗК3. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК4. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.

ЗК8. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

ЗК11. Прагнення до збереження навколишнього природного середовища.

Фахові

ФК1. Знання та розуміння теоретичних основ наук про Землю як комплексну природну систему.

ФК2. Здатність застосовувати базові знання фізики, хімії, біології, екології, математики, інформаційних технологій тощо при вивченні Землі та її геосфер.

ФК3. Здатність здійснювати збір, реєстрацію і аналіз даних за допомогою відповідних методів і технологічних засобів у польових і лабораторних умовах.

ФК4. Здатність застосовувати кількісні методи при дослідженні геосфер.

ФК5. Здатність до всебічного аналізу складу і будови геосфер.

ФК6. Здатність інтегрувати польові та лабораторні спостереження з теорією у послідовності: від спостереження до розпізнавання, синтезу і моделювання.

ФК7. Здатність проводити моніторинг природних процесів.

ФК8. Здатність самостійно досліджувати природні матеріали (у відповідності до спеціалізації) в польових і лабораторних умовах, описувати, аналізувати, документувати і звітувати про результати.

ФК9. Здатність до планування, організації та проведення досліджень і підготовки звітності.

ФК10. Здатність ідентифікувати та класифікувати відомі і реєструвати нові об'єкти у геосферах, їх властивості та притаманні їм процеси.

5. Структура навчальної дисципліни

Денна форма навчання

Назви змістових модулів і тем	Усього	Лек.	Практ.	Самостійна робота	Конс.	Форма контролю*/ Бали
Змістовий модуль 1. Гідрометрія як наука. Організація гідрометричних спостережень						
Тема 1. Вступ. Мета завдання, зміст, предмет гідрометрії. Історія науки	5	2	-	3	-	Робота на лекції, ПКР, ТЕ, Н / 2
Тема 2. Методи гідрографічних досліджень	7	2	2	3	-	Робота на лекції, О, ПЗ, С, ПКР, ТЕ / 2
Тема 3. Формування і	9	2	2	3	2	Робота на лекції,

структура гідрографічної мережі. Характеристика природних гідрологічних зон України						ПЗ, О, С, Т, ПКР, ТЕ, Н / 3
Тема 4. Водні об'єкти України	10	4	2	4	-	Робота на лекції, РС, О, Т, ПКР, ТЕ / 4
Модульна контрольна робота № 1						МКР/20
Разом за змістовим модулем 1	31	10	6	13	2	31
Змістовий модуль 2. Річки України						
Тема 5. Річковий басейн та його характеристики. Будова річкової долини	9	2	2	3	2	Робота на лекції, О, ПЗ, Т, ПКР, ТЕ / 3
Тема 6. Річковий стік та його характеристики	7	2	2	3	-	Робота на лекції, О, ПЗ, Т, ПКР, ТЕ / 3
Тема 7. Класифікація річок України за різними ознаками	7	2	2	3	-	Робота на лекції, ПЗ, О, С, Т, ПКР, ТЕ, Н / 2
Тема 8. Загальна характеристика річкової мережі України	12	2	4	4	2	Робота на лекції, РС, О, Т, ПКР, ТЕ, Н / 4
Тема 9. Негативні стихійні гідрологічні явища на річках	7	2	2	3	-	Робота на лекції, ПЗ, О, Т, С, ПКР, ТЕ / 2
Тема 10. Класифікація чинників антропогенного впливу на річки	7	2	2	3	-	Робота на лекції, О, ПЗ, С, Т, ПКР, ТЕ / 2
Модульна контрольна робота № 2						МКР/20
Разом за змістовим модулем 2	49	12	14	19	4	36
Змістовий модуль 3. Водойми та інші водні об'єкти України						
Тема 11. Озера й лимани України	10	2	2	6	-	Робота на лекції, О, ПЗ, Т, ПКР, ТЕ, Н / 4
Тема 12. Водосховища та їх значення для потреб народного господарства	7	2		5	-	Робота на лекції, О, ПЗ, С, Т, ПКР, ТЕ, Н / 2
Тема 13. Канали України – засоби міжбасейнового перекидання стоку	7	2		5	-	Робота на лекції, ПЗ, О, С, Т, ПКР, ТЕ, Н / 2
Тема 14. Болота та заболочені землі України	7		2	5	-	Робота на лекції, ПЗ, О, Т, ПКР, ТЕ, Н / 2
Тема 15. Вплив різних галузей народного господарства на стан водних ресурсів України	9		2	5	2	Робота на лекції, ПЗ, О, Т, С, ПКР, ТЕ / 3
Модульна контрольна робота № 3						МКР/20
Разом за змістовим модулем 3	40	6	6	26	2	33
Усього годин	120	28	28	58	8	100

*Форма контролю: поточне оцінювання (письмова контрольна робота (ПКР), тези (ТЕ), тести (Т), виконання (ПЗ) та здача практичних завдань (О), семінари (С), робота з номенклатурою (Н)), модульний контроль (одульна контрольна робота (МКР), підсумковий контроль у формі іспиту).

6. Завдання для самостійного опрацювання

Для успішного вивчення курсу “Гідрографія України” студентам географічного факультету наряду з підготовкою “Гідрологія” необхідно оволодіти географічною номенклатурою, яка включає в себе назви гідрографічних елементів: річок, озер, водосховищ та каналів, лиманів тощо.

Опрацювання номенклатури з курсу “Гідрографія України” ставить на меті розвинути навички вільного орієнтування на загально-географічній карті просторового розташування основних гідрографічних елементів території України.

Завдання 1. Користуючись фізичними картами України та її частин позначити на контурних картах гідрологічні об’єкти. Зазначити їхні назви.

Завдання 2. Вивчити назви та географічне положення нанесених на контурну карту гідрологічних об’єктів.

Самостійна робота студентів включає також опрацювання теоретичних основ лекційного матеріалу, вивчення окремих тем, питань, що не були розглянуті в курсі лекцій, підготовку до практичних занять, яка передбачає, зокрема, конспектування наукової і навчальної літератури, підготовку круглих столів, презентацій або написання тез доповідей.

IV. Політика оцінювання

Політика викладача щодо студента

Для одержання високого рейтингу необхідно виконувати наступні умови:

- не пропускати навчальні заняття, не спізнюватися на них та не займатися сторонніми справами на заняттях;
- пропущені заняття можна відпрацьовувати у визначений час згідно графіка;
- чітко й вчасно виконувати навчальні завдання та завдання для самостійної роботи;
- виключати мобільний телефон під час занять і під час контролю знань;
- брати участь у контрольних заходах (поточний, модульний, підсумковий та контроль самостійної роботи);
- дотримуватися термінів, визначених для виконання усіх видів робіт, передбачених курсом.

За об’єктивних причин (наприклад, хвороба, міжнародне стажування) навчання може відбуватись в он-лайн формі (змішана форма навчання) за погодженням із деканатом та керівником курсу.

Політика щодо академічної доброчесності

Прослуховуючи цей курс, Ви погодились виконувати положення принципів академічної доброчесності:

- виконувати усі поточні завдання та підсумковий контроль самостійно без допомоги сторонніх осіб;
- виконані завдання мають бути оригінальними дослідженнями чи міркуваннями;
- списування під час контрольних заходів (в т. ч. із використанням мобільних пристроїв) заборонено;
- надавати для оцінювання лише результати власної роботи;
- не вдаватися до кроків, що можуть нечесно покращити Ваші результати чи погіршити/покращити результати інших студентів;

- не публікувати відповіді на питання, що використовуються в рамках курсу для оцінювання знань студентів.

Виявлення ознак академічної недоброчесності в письмовій роботі студента є підставою для її незарахування, незалежно від масштабів плагіату чи обману.

Політика щодо дедлайнів та перескладання

Самостійно вивчати матеріал пропущеного заняття, за умов не виконання завдань практичних занять відпрацювати їх під керівництвом викладача та захистити у час передбачений графіком консультацій викладача.

Роботи, які здаються із порушенням термінів без поважних причин, оцінюються на нижчу оцінку (до -25 %). Складання модулів відбувається лише раз, відповідно до встановленого терміну, оскільки є можливість отримати бали на іспиті.

V. Підсумковий контроль

Рейтингову кількість балів здобувача освіти формують бали, отримані за три модульні контрольні роботи, які проводяться у формі відкритих питань та тестів (максимум – 60 балів) та виконання завдань тем змістових модулів (максимум – 40 балів).

До модульної контрольної роботи допускаються здобувачі освіти, які опрацювали весь обсяг теоретичного матеріалу у т.ч. і матеріал самостійно, виконали практичні роботи. Модульний контроль проводиться у вигляді контрольної роботи, завдання якої обов'язково включають матеріал, який передбачено до самостійного опрацювання студентами. Контрольна робота оцінюється в 20 балів.

Рейтинг студента з навчальної роботи визначається відповідно до «Положення про організацію контролю та оцінювання навчальних досягнень здобувачів освіти...» у Волинському національному університеті імені Лесі Українки.

Якщо у підсумку виконання усіх видів навчальної роботи з даної дисципліни студент набирає не менше 75 балів, то вона може бути зарахована як підсумкова оцінка з навчальної дисципліни. У протилежному випадку, або за бажанням підвищити рейтинг, студент складає екзамен. При цьому бали, набрані за результатами модульних контрольних робіт, анулюються. Залікова оцінка визначається в балах (від 0 до 60) за результатами виконання екзаменаційних завдань. В білеті 3 завдання, кожне з яких оцінюється у 20 балів. Питання теоретичні та складаються студентом усно.

До екзамену не допускається здобувач вищої освіти, який набрав менше ніж 20 балів за навчальну роботу впродовж семестру, не виконав і не здав усі практичні завдання, не відвідував без поважних причин більшу частину лекцій.

Орієнтований перелік питань до екзамену

1. Гідрографія як наука. Зв'язок гідрографії із іншими дисциплінами.
2. Основні методи гідрографічних досліджень.
3. Основні структурні елементи річкової долини. Типи поперечних профілів річкової долини.
4. Поздовжній профіль річки: поняття, типи, особливості прояву на території України.

5. Поняття про річкову мережу. Характеристика річкової мережі по величині максимального стоку.
6. Типи річкової мережі.
7. Мінімальний стік води в ріці. Характеристика річкової мережі по величині мінімального стоку.
8. Повені та паводки: причини, наслідки. Прогнозування.
9. Умови формування гідрографічної мережі. Вплив рельєфу та геологічної будови на гідрографічну мережу.
10. Умови формування гідрографічної мережі. Вплив особливостей підстилаючої поверхні (рослинності, ґрунтового покриву) на гідрографічну мережу.
11. Гідрологічне районування території України.
12. Водний режим річки. Основні фази водного режиму річки.
13. Класифікація річок України за розмірами.
14. Основні проблеми малих річок України.
15. Гідроекологічний стан водних об'єктів України.
16. Болота і заболочені землі. Роль боліт в формування гідрографічної мережі території.
17. Утворення болота. Типи боліт.
18. Особливості формування річкової мережі в басейні р. Дніпро.
19. Особливості формування річкової мережі в басейні р. Дністер.
20. Особливості формування річкової мережі в межах Українських Карпат.
21. Особливості формування річкової мережі в басейні р. Сіверський Донець.
22. Класифікація річок України за характером живлення.
23. Поняття про озеро. Назвіть основні типи озер за походженням.
24. Основні складові водного балансу озер.
25. Характеристика сучасного стану озер України.
26. Значення озер для водозабезпечення потреб народного господарства.
27. Евтрофікація. Причини виникнення.
28. Вплив зрошувальної меліорації на гідрографічну мережу України.
29. Вплив осушувальної меліорації на гідрографічну мережу України.
30. Вплив транспорту на гідрографічну мережу України.
31. Вплив теплової та гідроенергетики на гідрографічну мережу України.
32. Вплив АЕС на гідрографічну мережу України.
33. Вплив промисловості на гідрографічну мережу України.
34. Вплив житлово-комунального господарства на гідрографічну мережу України.
35. Водосховища, їх класифікація. Значення водосховищ для господарства України.
36. Роль водосховищ у водозабезпеченні України.
37. Характеристика основних водосховищ України.
38. Лимани, їх утворення, значення для народного господарства.
39. Охорона водних ресурсів. Профілактичні та оперативні заходи охорони водних ресурсів.
40. Основні заходи щодо збереження та відновлення водних ресурсів.
41. Основні схеми водопостачання, їх вплив на екологічний стан водойм та водотоків.
42. Процеси самоочищення водойм.
43. Селеві потоки. Причини утворення та методи боротьби з ними.

- 44.Вертикальні руслові деформації. Причини утворення та негативні наслідки прояву.
- 45.Горизонтальні руслові деформації. Причини утворення та негативні наслідки прояву.
- 46.Причини утворення та негативні наслідки прояву лавин. Методи боротьби та попередження.
- 47.Методи біологічної очистки стічних вод.
- 48.Методи механічної очистки стічних вод.
- 49.Класифікація чинників антропогенного впливу на річки.
- 50.Шляхи покращення екологічного стану водних об'єктів України.
- 51.Зміни клімату та їх вплив на стік річок.
- 52.Річковий стік та його характеристики.
- 53.Підземні води України.
- 54.Канали. Типи каналів. Зрошувальні та осушувальні канали.
- 55.Водогінні канали, їх будова, режим роботи, призначення. Дериваційні канали.
- 56.Роль каналів у міжбасейновму перекиданні стоку.
- 57.Класифікація водосховищ.
- 58.Формування стоку річок. Водозбірні басейни.
- 59.Основні чинники, що визначають розподіл води на території України.
- 60.Види господарської діяльності, що впливають на водні об'єкти. Зарегулювання стоку.

VI. Шкала оцінювання

Навчальна дисципліна оцінюється за 100 бальною шкалою. Переведення балів внутрішньої 100 бальної шкали в національну шкалу здійснюється наступним чином:

Оцінка в балах за всі види навчальної діяльності	Оцінка
90 – 100	Відмінно
82 – 89	Дуже добре
75 - 81	Добре
67 -74	Задовільно
60 - 66	Достатньо
1 – 59	Незадовільно

VII. Рекомендована література та Інтернет-ресурси

Методичне забезпечення курсу

1. Стельмах В.Ю. Гідрографія України: конспект лекцій. Луцьк: ПП Іванюк В.П., 2021. 82 с.
2. Стельмах В.Ю. Гідрографія України: методичні рекомендації до виконання практичних робіт. Луцьк: ПП Іванюк В.П., 2021. 60 с.

Рекомендована література

1. Вишневський В.І., Косовець О.О. Гідрологічні характеристики річок України. Київ, 2003.324 с.

2. Вишневецький В., Ворончук М. Паводки, посухи та інше// Надзвичайна ситуація. - 1999. - №3.- С.40-41.
3. Вишневецький В.І. Районування території України за особливостями використання річок // Гідрологія, гідрохімія і гідроекологія. 2003. Т.5 С.42-49.
4. Вишневецький В. І. Річки і водойми України. Стан і використання. Київ, 2000. 376 с.
5. Водне господарство в Україні /За ред.. А.В. Яцика, В.М. Хорєва. Київ, 2000. 504 с.
6. Водний режим та гідроекологічні характеристики Куяльницького лиману: монографія / [Н. С. Лобода та ін.; за ред. Н.С. Лободи, Є. Д. Гопченка]; Одес. держ. екол. Ун-т. Одеса, 2016. 331 с.
7. Водний фонд України: Штучні водойми – водосховища і ставки: Довідник / За ред. В. К. Хільчевського, В. В. Гребеня. Київ, 2014. 164 с.
8. Водні ресурси: використання, охорона, відтворення управління: підручник для студ. вищих навч. закладів / А. В. Яцик, Ю. М. Грищенко, Л. А. Волкова, І. А. Пашенюк; А. В. Яцик (ред.). Київ, 2007. 360с.
9. Водні ресурси у вимірах природного багатства України. / [М. А. Хвесик та ін.; за заг. ред. М. А. Хвесика]; НАН України, Держ. установа «Ін-т економіки природокористування та сталого розвитку НАН України». Київ, 2016. 108 с.
10. Водно-болотні угіддя Поділля: монографія. / за ред. Балашова Л. С., Любінської Л. Г., Матвєєва М. Д., Касіяника І. П. Кам'янець-Подільський, 2014. 220 с.
11. Гидроэкологическая характеристика придунайских озер Украины: монография / [замаров В. В. И др.; науч. ред. Замаров В. В.]; Одес. Нац. Ун-т им. И. И. Мечникова. Одесса, 2014. 228 с.
12. Держгідрографія. [Електронний ресурс]. URL: <https://hydro.gov.ua/>
13. Єхніч М.П., Крес Л.Є. Річкова гідрографія. Конспект лекцій. Дніпропетровськ, 2006. 156 с.
14. Збірник методичних вказівок до практичних занять з дисципліни “Річкова гідрографія”. Дніпропетровськ, 2006. 37 с.
15. Киндюк Б.В. Гидрографическая сеть и ливневой сток рек Украинских Карпат. Одесса, 2003. 220 с.
16. Кирилюк М. І. Водний баланс і якісний стан водних ресурсів Українських Карпат: Навчальний посібник. Чернівці, 2001. 246 с.
17. Кукурудза С. І., Перхач О. Р. Використання та охорона водних ресурсів. Use and protection of water resources: навч. посіб. Львів, 2009. 304 с.
18. Малі річки України. Довідник/ За ред. А.В. Яцика. Київ, 1991. – 296 с.
19. Методичні вказівки «Річкова гідрографія». [Електронний ресурс]. URL: http://eprints.library.odku.edu.ua/5479/1/ShamenkovaOI_Richkova_gidrografiya_MV_ZF_2014.pdf

20. Микула О. Я., Ступень М. Г., Пересоляк В. Ю. Кадастр природних ресурсів: навч. посібник. Львів, 2006. 192 с.
21. Мольчак Я.О., Мігас Р. В. Річки Волині / Українська екологічна академія наук, Волинський держ. ун-т ім. Лесі Українки. Луцьк: Надстир'я, 1999. 174 с.
22. Орлов В.Г., Сикан А.В. Основы инженерной гидрологии . Учебное пособие. Направление «Экология и природопользование». Специальность «Геоэкология». Санкт-Петербург, 2003. – 187 с.
23. Паламарчук, М.М., Закорчевна, Н. Б. Водний фонд України: Довідковий посібник / за ред. В.М. Хорєва, К. А. Алієва. Київ, 2006. 392 с.
24. Патійчук В., Нетробчук І., Забокрицька М.Р. Аналіз основних проблем використання водойм Волинської області у рекреаційній діяльності. Науковий вісник Східноєвропейського націон. ун-ту ім. Лесі Українки. Серія: Географічні науки. 2019. Вип. 9 (393). С. 147-157.
25. Стельмах В.Ю. Аналіз наукових підходів до визначення структури річкової системи // Матеріали Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції «Тенденції та перспективи розвитку науки і освіти в умовах глобалізації»: Зб. наук. праць. Переяслав, 2021. Вип. 74. С. 7-10.
26. Сташук, В. А. Еколого-економічні основи басейнового управління водними ресурсами / П. І. Коваленко (заг. ред.). Д.: ВАТ «Видавництво «Зоря», 2006. 480 с.
27. Хільчевський В. К., Винарчук О. О., Забокрицька М. Р. Методичні рекомендації з вивчення гідролого-гідрохімічних умов регіональних басейнових систем (на прикладі Дністра). К. : Видавничо-поліграфічний центр „Київський університет”, 2014. 71 с.
28. Хільчевський В. К., Забокрицька М. Р. Водні об'єкти Луцька: гідрографія, локальний моніторинг, водопостачання та водовідведення. Гідрологія, гідрохімія і гідроекологія. К., 2016. Т. 3 (42). С. 68-78.
29. Хільчевський В. К., Забокрицька М. Р. Басейн річковий. Енциклопедія сучасної України. Київ, 2006. Т. 2. С. 62.
30. Хомік Н. В. Водні ресурси Шацького національного природного парку: сучасний стан, охорона, управління: [монографія] / Н. В. Хомік; за наук. ред. д-ра техн. наук, проф., акад. НААН і РАСГН П. І. Коваленка; Нац. акад. аграр. Наук України, Ін-т вод. Проблем і меліорації. Київ, 2013. 239 с.
31. Чабанчук В., Магдюк І. Аналіз основних чинників формування природного водотоку (на прикладі річки Горинь) // Актуальні проблеми розвитку природничих та гуманітарних наук : збірник матеріалів IV Міжнар. наук.-практ. конф. (15 грудня 2020 р.) / відп. ред. Зінченко М. О., Голуб Г.С. Луцьк, 2020. С. 535-537.
32. Чабанчук В., Ващук К. Особливості гідрографічної мережі Рівненської області // The IX th International scientific and practical conference «Science and practice of today» November 16-19, 2020 London, Ankara, Turkey. С. 210-215.

- 33.Швебс Г. І., Ігошин М. І. Каталог річок і водойм України : навч.-довідк. посіб./ за ред. Є. Д. Гопченка. Одеса, 2003. 392 с.
- 34.Шуляренко І.П. Екологічні аспекти руслоформування малих річок (аналіз проблеми) // Гідрологія, гідрохімія та гідро екологія: Наук. збірник. Т.2. Київ, 2001. С.157-162.